

2 pôstna nedeľa B - Mk 9, 2 - 10

Toto je môj milovaný Syn

V druhú pôstnu nedeľu je nám ponúknutý príbeh Premenenia Pána Ježiša. Nachádzame ho vo všetkých troch synoptických evanjeliách a tento rok budeme počuť Markovu verziu. Je to známy text, ktorý si kresťania veľmi obľúbili. Oni si mysleli, že Premenenie Pána sa uskutočnilo na hore Tábor. Evanjeliový text nehovorí o hore Tábor, hovorí o vysokej hore a my uvidíme, že nejde v prvom rade o konkrétnu horu, ale o biblickú horu, pretože evanjelisti používajú na predstavenie svojho posolstva biblický jazyk a obrazy. Pokúsime sa pochopiť tieto obrazy a potom uchopiť posolstvo príbehu pre náš život.

Najčastejšia interpretácia, ktorá sa zvyčajne dáva tomuto príbehu, je tá, že Ježiš privilegoval troch svojich učeníkov (možno najlepších, akých mal), vyviedol ich na horu a potom im ukázal kúsoček z neba. Keby to bolo tak, mohli by sme cítiť veľkú záviť voči Petrovi, Jakubovi a Jánovi, ale tento príbeh by potom nám nemal čo povedať pre náš život. Aj to platí to, čo sme už povedali viac krát: nejde o historický popis udalostí, je to katechetický text napísaný za účelom posilnenia viery prvých kresťanských spoločenstiev a tiež našej viery. Tento príbeh nám chce predstaviť cestu, ktorú učeníci vykonali, aby pochopili identitu svojho Majstra. Cieľ, ktorý majú všetci traja evanjelisti, je dosiahnuť to, aby sme kráčali aj my po ceste, ktorá je ťažko pochopiteľná a ešte ťažšie uskutočniteľná: nasledovať Majstra. Na to potrebujem mať rovnakú skúsenosť, akú mali traja učeníci na hore. Jednoducho povedané: ak nebudeme rovnako ako traja apoštoli aj my vidieť premenenú tvár Pána, nebudeme ho neskôr vládvať nasledovať na ceste na ktorú nás pozýva a ktorou nás predišiel. Vypočujme si, do akej súvislosti umiestňuje evanjelista Marek tento príbeh. Je veľmi dôležité zasadiť ho do súvislostí a v skutku evanjelista to aj výslovne robí.

Ježiš vzal so sebou Petra, Jakuba a Jána a len ich vyviedol na vysoký vrch do samoty.

„O šesť dní neskôr“ – to je od evanjelistu jasným pozvaním, aby sme si overili, čo sa stalo šesť dní predtým, akoby hovoril: *„Ak chceš pochopiť, čo ti teraz poviem, musíš sa ísť pozrieť, čo stalo sa pred šiestimi dňami.“* Nuž, stalo sa to, že Peter odpovedal na otázku Majstra o tom kým je: *„Ty si Kristus, ty si Mesiáš, ktorého čakajú v Izraeli po celé storočia“*. Ježiš neodmietol Petrovu odpoveď, preto u apoštolov hneď vzniklo veľké nadšenie. Pomysleli si: *„Teraz aj my začneme byť úspešní a začneme byť niekým dôležitým na tomto svete.“* - Ale Ježiš pokračoval slovami: *„Syn človeka musí veľa trpieť, musí byť staršími, veľkňazmi a zákonníkmi odmietnutý, odsúdený na smrť, zabitý a po troch dňoch vstane z mŕtvych“*. Hneď nato dodal: *„Ak chce niekto kráčať takou istou cestou, nech prestane myslieť na seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma, pretože ak si chce niekto nechať život pre seba, stratí ho, ak svoj život nasmeruje na*

evanjelium a ponuku ktorú mu dávam, zachráni si ho“. Nadšenie apoštolov muselo byť okamžite schladené. V skutku, Peter v mene všetkých zareagoval a povedal: *„Teda tak toto nie! To sa Ti nesmie stať! Ved’ aj Tóra hovorí, že osoba odsúdená na smrť je Bohom prekliata.“*

Keď evanjelista Marek písal svoje evanjelium, bolo to v rokoch 68 – 70 bezprostredne po Nerovom prenasledovaní. Kresťanské spoločenstvá boli zranené, ale stále veľmi živé. Veľkou ťažkosťou, veľkou prekážkou vytrvať vo viere v Krista a Jeho evanjelia bol práve kríž, pretože ten sa považoval za prekliatie. Ako mohol byť mesiáš ukrižovaný a porazený? Ako mohol byť mesiášom na ktorého Izrael čakal celé storočia ten, kto nakoniec zlyhal? Kríž bol prekážkou viery v Ježiša. Pavol to hovorí v liste Korinťanom: *„Križ je pre Židov pohoršením a pre pohanov bláznovstvom.“* My dnes máme ako náš symbol viery práve kríž. Tento symbol neustále robíme keď sa napr. prežehnávame, aby sme tak pred sebou samými ako aj pred inými vytrvali v požiadavke, ktorú nám dal Ježiš.

Prví kresťania, ale nemali kríž ako svoj symbol. To sa stalo až keď Konštantín po objavení Božieho hrobu vztýčil na Kalvárii zlatý kríž. Až potom sa stal kríž symbolom kresťanov. Predtým mali kresťania ako svoje symboly kotvu, rybu, Chi Rho (X s P), páva, pelikána, Alfu a Omegu, ale nie kríž.

V Palatínovej pedagogike sa našli veľmi známe grafity. O čo sa jednalo? Existovala akási škola na výcvik cisárskych sluhov. Čo sa nachádza na tých grafitoch? Vidíme tam ukrižovaného s hlavou somára, kríž a nápis: *„Alexamenos adoruje svojho Boha“*, s najväčšou pravdepodobnosťou bol Alexamenos našim bratom vo viere, ktorému sa jeho kolegovia, cisárski sluhovia vysmievali pravdepodobne za uctievanie kríža.

Pomyslime na Pavla, ktorého komunita v Antiochii spolu s Barnabášom vybrala, aby šiel ohlásiť vieru v Krista židom rozptýleným po celom svete. Prešiel cez všetky synagógy veľkých miest Rímskej ríše a ohlasoval im, že Mesiáš na ktorého čakali, už prišiel. Predstavte si radosť, keď im povedal: *„Mesiáš prišiel!“*?. Ale keď potom dodal: *„Bol odsúdený, zabitý, zomrel na kríži“*, tak nečudo, že Pavla vyhnali zo synagóg von.

Jedna z najväčších snáh prvých kresťanov spočívala práve v tom, pomôcť ľuďom pochopiť, že kríž nebol škandál, nebolo to šialenstvo, ale bolo to vyjadrenie Božej lásky a Božej múdrosti. Nebolo to ľahké. Až v týchto súvislostiach života prvých kresťanských spoločenstiev sa začína správne chápať posolstvo príbehu Premenenia Pána. Príbeh Premenenia je odpoveď na tajomstvo ukrižovania. Ježiš v príbehu berie so sebou Petra, Jakuba a Jána a vyvedie ich na vysoký vrch. Sú to biblické obrazy, ktoré sa teraz pokúšame rozlúštiť a porozumieť im, pretože to je cesta, cez ktorú aj my máme odpoveď na tajomstvo kríža.

Kroky, ktoré musíte podniknúť, sú tieto: Ak chcete pochopiť, ako to, že Boží Mesiáš bol neúspešný, opovrhnutý všetkými ľuďmi a popravený, tak prvým krokom, ktorý

musíme urobiť je: opustiť rovinu alebo planinu, na ktorej sú všetci ľudia. Opustiť prízemné miesto kde človek rozmýšľa podľa kritérií tohto sveta a nechať sa sprevádzať Ježišom, nechať sa ním chytiť za ruku a začať stúpať na horu. Čo je to hora? Nie je to samozrejme hora Tábor. Hory boli príbytkom bohov vo všetkých náboženstvách. Dokonca aj Izrael mal horu ako symbol toho miesta, kde sa Boh stretol s človekom. Je to miesto, kde sa naše myšlienky prispôsobujú Božím. Sem vedie Ježiš svojich učeníkov a sem vedie aj nás, ak chceme pochopiť tajomstvo kríža. Nie je to hmotná hora, ale je to okamih, v ktorom sa človek začína vstupovať do Božieho spôsobu uvažovania a potom sa učí formovať svoje pocity a túžby. Hora predstavuje vnútornú skúsenosť Božej prítomnosti. Je teda potrebné odísť z roviny, zo všetkých prízemností a začať stúpať hore, až vystúpiť do neba - tam kde vládnu Božie myšlienky – neraz tak vzdialené nášmu pozemskému zmýšľaniu.

Druhý detail ktorý zachytáva iba Marek: „*len ich*“ – iba ich samotných. Aby sa dokázal prijať Boží spôsob myslenia, musíš zostať s Ježišom sám. Tieto chvíle intimity s ním sú nevyhnutné: v tichu, v meditácii, v modlitbe, v okamihoch, keď zapojíte sa do jeho spôsobu videnia sveta, ľudí a života. Naše kritériá posudzovania ľudí sú v našich srdciach príliš silno zakorenené. Len si spomeňte na Petrovu reakciu: „*To sa Ti nesmie stať*“. Vtedy Ježiš okamžite dodal: „*Myslíš podľa ľudí, nie podľa Boha.*“ Dôležité pre nás je: „*Odíd' od hromady márností, od banalít, od spôsobu uvažovania ľudí, ktorí myslia iba hľadiac na realitu a úspechy tohto sveta. Vezmi do ruky evanjelium, začni uvažovať, formuj si svoj úsudok podľa Boha. Zamysli sa a nakoniec prídeš k záveru, že evanjelium má pravdu, že byť človekom znamená nasledovať Ježišovú cestu, cestu – ktorá hovorí o živote ako dare a že stojí za to vložiť námahu do realizácie toho, čo Ježiš povedal*“. Teraz si vypočujme, čo sa stane na hore:

Tam sa pred nimi premenil. Jeho odev zažiaril a bol taký biely, že by ho nijaký bielič na svete tak nevybielil.

Keď ste na vrchole hory, tak už viac nevidíte veci rovnako ako predtým keď ste boli medzi ľuďmi. Vtedy ste uvažovali rovnako ako oni. Teraz ste na vrchole hory a aj Ježiš sa tam javí inak. Keď niekto vstúpi do Božieho sveta, je svedkom premeny svojej tváre, je premenený, nie je rovnaký ako keď bol len na úpäť hory, dolu na planine. Tí ľudia naďalej vidia Ježiša ukrižovaného rovnako, ako ho videli predtým. Teraz na vrchole hory vidia Ježiša premeneného. Dolu na planine ľudia vidia Ježiša ako dobrého, veľkorysého a múdreho človeka, ale porazeného, rozdrveného. Vidia ho ako toho, kto nevyhral bitky, nevidia ho ako toho, kto by bol tak veľký že by si bol býval schopný podmaniť kráľovstvá a potom vystúpiť na trón. Kto mal žezlo a velil by veľkému množstvu sluhov. Áno, tam dolu na planine nikto nechce byť rovnaký ako on, pretože v očiach sveta je ukrižovaný, je zlyhaním, je porazeným. Čo sa stane na hore?

Tvár je prežiarená svetlom až tak, že sa úplne zmení. Zrazu je úplne iná, premenená. Ten, kto bol „porazený“, tak sa na vrchu stáva „vítazom“, pretože tam sa veľkosť

nemeria rovnako ako dolu na planine tj. počtom víťazných bitiek, ale prejavenu láskou.

Odev, ktorý nosí Ježiš, tak dolu na rovine je odevom sluhu; otroka. V grécko-rímskej spoločnosti sa otrokom opovrhovalo - určite byť otrokom nebol ideál po ktorom by muži túžili. Na hore sa avšak všetko mení. Úsudky sú obrátené: odev Ježiša tj. odev otroka ktorý slúži a komu môžu všetci dávať príkazy, kedy chcú, tak tento odev je presvietený, je veľmi biely, žiarivý. Evanjelista Marek to zdôrazňuje a hovorí: „*Žiadna práč, alebo žiadny prací prostriedok by ho nemohol urobiť takým bielym*“.

Beloba a svetlo sú biblické obrazy: biela je farbou, ktorá označuje svetlo. Svetlo je prvé Božie dielo, prvé slovo, ktoré Boh povedal: „*A potom uvidel, že svetlo je dobré*“ a od tej chvíle všetci ľudia si vždy vážili svetlo a túžili po ňom. Kniha prísloví hovorí: „*Ľudia majú radi svetlo, radi vidia slnko*“. Ježišov odev sa stane svietiaci a žiariaci. V biblickom jazyku odev označuje osobu, tj. ako je vidieť osobu navonok. O Ježišovi povedali: „*Jeho odev zažiaril*“, teda nie je to isté, čo vidia na prvý pohľad ľudia v údolí, pretože tí vidia iba neúspešného sluhu, ktorý má na sebe bedrový plášť. Nie! Tu na vrchu má žiarivé oblečenie, ktoré nosia na sebe tí, čo boli v živote úspešní, pretože úspech sa nemeria počtom vyhraných bitiek, ale vyhratej lásky.

Farba Ježišovho odevu nám pripomína aj jednu udalosť z veľkonočného rána: „*Anjel Pánov, ktorý zostúpil z neba, sa priblížil k Ježišovmu hrobu, ovalil kameň a sadol si na neho: jeho vzhľad bol ako blesk a šaty biele ako sneh*“. Je to svetlo neba, svetlo Boha, ktoré teraz osvetľuje tú najtemnejšiu jaskyňu smrti - to je víťazstvo Božieho života nad smrťou. Marek teda zdôrazňuje bielu farbu, ktorú by žiadny práč nedokázal urobiť takou žiarivou. Toto je plášť, ktorý musia nosiť aj učeníci. Toto svetlo musí svietiť cez ich osobu: teda Ježišova láska. Skutočnosť, že evanjelista Marek zdôrazňuje belobu Ježišovho rúcha znamená, že nikto iný sa tak ako on nenechal preniknúť svetlom Božej lásky. Táto láska musí presvitať aj cez jeho učeníkov, ktorí nasledovali jeho cestu. Počas tejto skúsenosti sa teraz objavujú dve postavy:

A zjavil sa im Eliáš s Mojžišom a rozprávali sa s Ježišom. Vtedy Peter povedal Ježišovi: „Rabbi, dobre je nám tu. Urobme tri stánky: jeden tebe, jeden Mojžišovi a jeden Eliášovi.“ Lebo nevedel, čo povedať; takí boli preľaknutí.

Prečo sú tieto dve postavy v príbehu o premenení Pána? Tak Mojžiš ako aj Eliáš mali jednu spoločnú túžbu: kontemplovať Božiu tvár. Mojžiš požiadal Pána: „*Ukáž mi svoju slávu*.“ A Boh mu odpovedal: „*Nemôžeš vidieť moju tvár, ale zakryjem ťa svojou rukou, kým neprejdem a potom odstránim svoju ruku a budeš vidieť odzadu, ale nebudeš môcť vidieť moju tvár*.“ Aj Eliáš chcel vidieť aj Božiu tvár. Vyšiel na horu Horeb a zažil skúsenosť Boha, šokujúcu a nečakanú skúsenosť: myslel si, že Boh sa zjaví v hrôzostrašných silách, zemetrasení, v silnom vetre ktorý trhal skaly, či v ohni. Avšak Pán sa zjavil v tichom a jemnom vánku. Eliáš si zakryl tvár a začal chápať, že Boh nie je taký, akého si on predstavoval, že jeho tvár je iná.

Tak Mojžiš ako aj Eliáš začali tušiť niečo o Božej tvári, ale muselo ešte prísť ešte nové, tj. úplné zjavenie Božej tváre. Toto nám hovorí správa o Premenení Pána: teraz Mojžiš a Eliáš môžu konečne vidieť Božiu tvár v Ježišovi z Nazareta. Ich želanie je vypočuté. To, čo bolo predtým napísané v Starom zákone o prejavoch Boha, bola iba príprava na úplné zjavenie.

Peter sa ujme slova, zatiaľ ničomu nerozumie, ako hovorí evanjelista Marek: „*nevedel čo povedať*“, tak sa pýta, či tam môže postaviť tri stany: jeden pre Ježiša, jeden pre Mojžiša a jeden pre Eliáša. Význam týchto troch stanov nie je ľahké určiť, ale určite majú vzťah na Exodus. Naznačujú Petrovu túžbu zastaviť sa, pretože ten, kto si postaví stan, tak má túžbu zastaviť sa na určitom mieste a urobiť tam aspoň na chvíľu svoj príbytok – očarený krásou nechce sa mu pohnúť ďalej.

Možno aj naša osobná duchovná skúsenosť nám môže pomôcť pochopiť to, čo Peter intuitívne vnímal: keď počúvame evanjelium, inštinktívne dávame súhlas s tým, čo nám Ježiš zjavuje, pretože sme stvorení ako dobrí a naše srdcia nám hovoria, že skutočný človek je práve ten, kto miluje, ten, ktorý otvára srdce potrebám svojho brata. Bolo by pekné zostať pri takejto skúsenosti. Vieme, že návrat do sveta a uvedenie skúsenosti, ktorú sme objavili v evanjeliu do praxe života je komplikované. Nevraciame sa ochotne do každodenného života: tam sú problémy, sociálne konflikty, rodinné nezhody, drámy, pred ktorými sa ocitáme všetci a to až tak, že nás niekedy desia. Ale zdravý vzťah s Pánom nevedie k tejto izolácii. Je tu okamih modlitby, okamih, v ktorom sa učíme uvažovať podľa Božích kritérií, ale potom sa musíme vrátiť do sveta ľudí, aby sme aj tam priniesli toto svetlo.

A naozaj - čítame poznámku o strachu z učeníkov: „*takí boli preľaknutí*“. Prečo sa zľaknú? Pretože ak je to na vrchu tak, ako si to intuitívne mysleli, tak potom to znamená, že každý, kto dáva svoj život, tak je v Božích očiach víťazom, že úspešný život je životom toho, kto miluje, potom veru je čoho sa zľaknúť: ak má Ukrižovaný pravdu, tak potom my sa nemôžeme nebáť, pretože sme povolani aj my dať život tak, ako to urobil on.

A hľa, teraz, hlas Neba, ktorý objasňuje zmysel zážitku, ktorý mali títo traja učenici:

Tu sa utvoril oblak a zahalil ich. A z oblaku zaznel hlas: „Toto je môj milovaný Syn, počúvajte ho.“ A sotva sa rozhladli, nevideli pri sebe nikoho, iba Ježiša. Keď zostupovali z vrchu, prikázal im, aby o tom, čo videli, nehovorili nikomu, kým Syn človeka nevstane z mŕtvych. Oni si toto slovo zapamätali a jeden druhého sa vypytovali, čo znamená „vstať z mŕtvych“

Peter Ježiša žiadal, aby mohol postaviť tri stany vyrobené rukami ľudí. Boh odpovedá tým, že troch učeníkov zahalil do oblaku. Čo znamená v biblii oblak? Oblak je v Starom zákone veľmi častý obraz Božej prítomnosti. Napríklad v knihe Exodus sa hovorí o svetelnom oblaku, ktorý chránil obyvateľov Izraela na púšti. Spreádzal ho, viedol ho na jeho ceste púšťou. Boh mal počas putovania na púšti tiež svoj stan, aby spreádzal

svoj ľud. Do tohto stanu vchádzal Mojžiš, a keď vošiel do stanu, stan zakryl oblak. Oblak bol vždy znak Božej prítomnosti. Aj keď Mojžiš vyšiel na horu, aby prijal Desatoro, bola hora zahalená v oblaku. Význam je jasný. Traja učeníci boli teraz uvedení do sveta Božej prítomnosti aj Jeho pohľadu na skutočnosti. Pomocou týchto obrazov nám Marek chce povedať, že Peter, Jakub a Ján boli v tomto dôležitom okamihu svojho života uvedení do Božej prítomnosti, že tam boli zvláštnym spôsobom osvietení, vďaka čomu pochopili alebo aspoň intuitívne začali tušiť skutočnú identitu Majstra a cieľ jeho cesty. Ježiš by sa bez tohto osvietenia nejavil ako víťazný Mesiáš, ktorého všetci očakávali. Bol by aj pre nich ako ten, proti ktorému by po trpkom konflikte s náboženskou mocou bol vznikol odpor, prenasledovanie až by spomienka na neho zanikla. V istom zvláštnom okamihu si títo traja učeníci zahalení oblakom začali uvedomovať, že aj ich osud sa nebude líšiť od osudu ich Majstra a začali sa báť. Práve preto z oblaku, ktorý je znamením Božej prítomnosti počuli hlas: „*Toto je môj milovaný Syn, počúvajte ho*“. Nebeský hlas je výraz, ktorý rabíni často používajú, keď chcú predstaviť, to ako veci vidí Boh. Hľa takto vidí Boh Ježiša z Nazareta, ktorý bol ukrižovaný, zdrvený: vidí ho ako milovaného Syna.

Tento istý výrok povedal Boh už pri krste Ježiša v rieke Jordán, ale tu je ešte dodatok: „počúvajte ho“. „Milovaný syn“, čo to znamená? V židovskej kultúre zisťujeme, že „syn“ bol uznaný za skutočného syna až vtedy, keď otec v ňom rozpoznal svoju vlastnú podobnosť; potom akoby mu povedal: „*si skutočne môj syn*“, nejednalo sa vonkajší vzhľad, ale aj o hodnoty, ktoré si syn osvojil, ktoré musia byť také isté, aké má jeho otec. Tu máme Nebeského Otca, ktorý uznáva Ježiša z Nazareta za milovaného Syna, to znamená: „*Ak sa na neho pozeráte, uvidíte mňa, pretože On je môj jednorodený, ten, ktorý dokonale reprodukuje moju tvár.*“

Dôsledok: „počúvajte ho“; Počúvanie, *shema*, v hebrejčine neznamena iba jednoduché počúvanie ušami, ale znamená to „*odovzdanie sa jemu*“. Iba tí, ktorí sa odovzdajú Ježišovi z Nazareta teda ho počúvajú srdcom, iba tí sa stanú podobnými jemu. Stanú sa synmi ktorí budú rozpoznaní Otcom, synmi, ktorí sa mu skutočne podobajú. Podobnosť s Otcom je daná láskou.

Zdroj: Fernando Armellini 2a Domenica di Quaresima anno B

https://www.youtube.com/watch?v=FN34Nblpuy8&feature=emb_logo

Preklad: ThLic. Marek Iskra

Archív: <http://rodinabb.sk/liturgia-rodiny/>